

pontból egyáltalán nem hasonlított a két költőre. Ám a költőknek ott volt a művészetük, és elért eredményeik minősége elegendő örömet adott ahhoz, hogy megbékéljenek a sorssal, vagy legalábbis úgy tűnjön, hogy megbékéltek. Nagyvezsda Mandelstam túlságosan elfogult, kategorikus, házsártos természetű és türelmetlen volt; nem volt ritka az sem, hogy egyes eszméit nem gondolta végig, és csak a hallomásra hagyatkozott. Röviden szólva, nehéz volt őt kibírni, amin nincs mit csodálkozni, ha arra gondolunk, milyen alakokkal kellett rendeznie a számlát először e való életben, majd később a képzeletben. Egyébként türelmetlensége többeket elriasztott. Nagyvezsda Mandelstam normának tekintette a türelmetlenséget, elfáradt az olyan emberek hajbókolásától, mint Robert McNamara vagy Willy Fischer (Rudolf Abel KGB-ezredes valódi neve).

Egy dolgot akart: saját ágyában meghalni. Sőt bizonyos fokig várta is a halált, hogy „ott majd újra Oszippal együtt legyen”. – „Nem – mondta erre neki egyszer Ahmatova –, ott nem te, hanem én leszek veled együtt.”

Teljesült a kívánsága: saját ágyában halt meg. Ez nem is olyan kis dolog, ha az ő nemzedékére gondolunk Oroszországban. Kétségtelen, lesznek majd, akik azon siránkoznak, hogy, úgymond, nem értette meg korát, lemaradt a jövőbe száguldó vonatról. Persze ő is, mint nemzedékéből mindegyik orosz, nagyon jól tudta, hogy a jövőbe száguldó vonatok vagy a koncentrációs táborokban, vagy a gázkamrákban állnak meg. Nagyvezsda Mandelstam, s vele együtt sajnos mi is, megtapasztalhattuk e vonat rendeltetését.

Utoljára 1972. május 30-án találkoztam vele moszkvai lakása konyhájában. Esteledt: ült, és cigarettázott a tálalószekrény falra vetődő mély árnyékában. Olyan mély volt az árnyék, hogy csak a hamvadó cigaretta és a két, fénylő szem látszott ki belőle. Minden egyebet – a sálkendő alatti apró, töpörödött testet, a kezet, az ovális, hamuszínű arcot, az ősz, hamuszürke haját – elnyelt a sötétség. Úgy nézett ki, mint a nagy tűz maradéka, mint egy hamvadó kis széndarab, melyhez ha hozzáérsz, megéget.

Mihail Kuzmin

ÉDES MEGHALNI

Édes meghalni
a csatatéren,
hol nyílvesszők, kopják suhognak,
amikor a trombita harsog
és tűz a nap,
délben,
a haza dicsőségéért elesve
és hallva körötted:
„isten veled, hős férfiú!”
Édes meghalni

tisztes öregként
ugyanabban a házban,
ugyanazon az ágyon,
ahol születtek és meghaltak ősied,
gyermeked körében,
akik már megférhiesodtak,
és hallva körötte:
„isten veled, apám!”
De még ennél is édesebb,
még bölcsebb,
eltékozolva minden birtokod,
eladva az utolsó malmodat
azért a nőért,
akit másnapra elfelejtenél,
és hazatérve
vig dáridó után a házba,
melyet már dobravertek,
megvacsorázni és
százegyedszer olvasva újra
Apuleius történetét,
meleg és illatos fürdőbe ülve,
nem hallva semmiféle búcsúsózt,
felválni az ereidet;
s a hosszú ablakból a mennyezet alatt
viola illatozna,
pirkadna már,
és fuvolák szólnának messziről.

Valerij Brjusov

MAGÁNY

Peregnek napjaink s a létünk,
Szabadnak lenni nincs remény.
Könyörtelen magányban élünk
Enlelkünk tömlőcfenekén.

Örökös cellára ítélték,
S homályos ablakunkon át
Látjuk, mint torz, sátáni képet,
Más örömét és bánatát.